

anesthesie en pijnbestrijding bij kinderen

Binnenkort ondergaat uw kind een operatie of onderzoek in het Onze Lieve Vrouwe Gasthuis (OLVG). Hierbij is een vorm van anesthesie ('gevoelloosheid') nodig. Ter voorbereiding op de anesthesie heeft uw kind een afspraak op de Polikliniek Pre-operatief Onderzoek (PPO).

In deze folder geven wij u nadere informatie over:

- de verschillende vormen van anesthesie
- de gang van zaken op de PPO
- de voorbereiding op de operatie
- anesthesie tijdens en na de ingreep
- pijnbestrijding rondom de operatie.

Website

Op onze website staat zeer uitgebreide informatie over anesthesie en pijnbestrijding. U kunt er ook de vragenlijst downloaden. Ga naar www.olvg.nl en klik op medische afdelingen. Kies voor Anesthesiologie/Operatiekamers. Voor uw kind hebben we een aparte website over ons ziekenhuis: kindersite.olvg.nl.

Voor de leesbaarheid noemen we een kind hij en hem, maar de tekst gaat vanzelfsprekend ook over meisjes. En waar in de tekst de ouder wordt aangesproken, kunt u ook verzorger lezen.

1 Anesthesie en PPO

1.1 Vormen van anesthesie

Er bestaan verschillende vormen van anesthesie (verdooving):

- *Lokale anesthesie*: de plaatselijke verdooving. Hierbij wordt een stukje huid verdoofd.
- *Algehele anesthesie (narcose)*: Bij kinderen worden medische ingrepen en soms ook onderzoeken vaak verricht onder algehele anesthesie of narcose. Dit betekent dat uw kind in slaap wordt gebracht en niets van de ingreep merkt. In het Onze Lieve Vrouwe Gasthuis mag één van de ouders mee naar de operatiekamer en aanwezig blijven tot het kind slaapt. Kinderen tot ongeveer zes jaar worden meestal met 'een kapje' in slaap gemaakt en krijgen een infuus (naaldje) als zij onder narcose zijn. Kinderen die ouder zijn dan zes jaar gaan in principe met een prikje (infuus) onder narcose. Bij de infuusmethode wordt de huid van het kind plaatselijk verdoofd met een verdovingszalf of verdovingspleister een uur voordat het infuus wordt aangebracht. Vervolgens spuit de anesthesioloog via het infuus de narcosemiddelen in.
- *Regionale anesthesie*: dit is verdooving van een deel van het lichaam. De anesthesioloog dient regionale anesthesie toe als uw kind al onder narcose is gebracht. De bedoeling van deze regionale anesthesie is om de pijn na de operatie te verminderen.

Als de anesthesioloog regionale anesthesie wil toepassen, bespreekt hij dit tijdens de afspraak op de Polikliniek Pre-operatief Onderzoek met u en uw kind.

1.2 De gang van zaken rondom uw bezoek aan de PPO

U heeft van de assistente van de polikliniek waar uw kind onder behandeling is een vragenlijst 'anesthesie voor kinderen' meegekregen. Wij verzoeken u zoveel mogelijk vragen van deze vragenlijst thuis in te vullen en deze mee te nemen naar de afspraak.

Vergeet niet de eventuele medicijnen van uw kind mee te nemen naar de afspraak op de PPO.

Met afspraak

Als uw kind een afspraak heeft op de PPO verzoeken wij u vriendelijk op tijd voor deze afspraak aanwezig te zijn. Kinderen onder de 16 jaar moeten onder ouderbegeleiding komen. Bent u verhinderd, belt u dit dan zo spoedig mogelijk door naar de PPO, telefoon (020) 599 25 12.

Zonder afspraak

Op de PPO kan uw kind in een aantal gevallen zonder afspraak terecht. U dient dan wel rekening te houden met een wachttijd die soms kan oplopen tot meer dan 30 minuten.

Patiëntenpas

Als de gegevens van uw kind, bijvoorbeeld adres, huisarts of verzekering gewijzigd zijn, geeft u dit dan door bij de balie van de Polikliniek Pre-operatief Onderzoek.

Waar meldt u zich

U vindt de Polikliniek Pre-operatief Onderzoek op locatie Oosterpark op polikliniekplein P4, aan de rechterkant van het plein. Wilt u zich daar bij de balie melden?

De afspraak op de PPO bestaat uit de volgende onderdelen:

- *Gesprek met een (kinder)verpleegkundige*

Tijdens dit gesprek neemt de verpleegkundige de vragenlijst ter voorbereiding op de anesthesie met u en uw kind door. De verpleegkundige meet eventueel de bloeddruk van uw kind en vraagt informatie over zijn medicijngebruik. Daarnaast geeft de verpleegkundige u informatie over de opname en vertelt zij hoe u uw kind hierop het beste kunt voorbereiden.

- *Gesprek met een anesthesioloog*

Dit is de arts die verantwoordelijk is voor de anesthesie. De anesthesioloog onderzoekt het hart en de longen van uw kind en bespreekt met u welke vorm van anesthesie uw kind krijgt. U kunt eventuele voorkeuren voor anesthesie kenbaar maken. Daarnaast bespreekt hij diverse punten die van belang zijn tijdens en na de operatie.

Vanzelfsprekend heeft u tijdens alle gesprekken gelegenheid voor het stellen van vragen. Het is echter niet mogelijk om een opnamedatum aan u bekend te maken. Deze informatie krijgt u via de planner van de behandelend arts.

2 De operatie

2.1 Voorbereiding op de operatie

Wijziging gezondheidstoestand

Tussen het bezoek aan de anesthesioloog op de Polikliniek Pre-operatief Onderzoek en de dag van operatie kan de gezondheidstoestand van uw kind veranderen. Uw kind heeft bijvoorbeeld andere klachten gekregen of is (andere) medicijnen gaan gebruiken. Het is belangrijk dat u dit doorgeeft aan de anesthesioloog op de Polikliniek Pre-operatief Onderzoek. Het is niet verstandig uw kind binnen twee weken voor een geplande ingreep te laten vaccineren. Wanneer dit toch is gebeurd, verzoek wij u dit eveneens te melden aan de anesthesioloog op de PPO. U kunt bellen van maandag tot en met vrijdag van 8.30 tot 12.00 uur en van 13.00 tot 16.00 uur via telefoon (020) 599 25 12.

Als uw kind vlak voor de geplande ingreep ziek wordt of koorts krijgt, of wanneer uw kind binnen drie weken voor de geplande ingreep in contact is geweest met waterpokken, neemt u dan contact op met de behandelend arts.

Medicijnen

- Neem de medicijnen van uw kind altijd mee als hij wordt opgenomen in het ziekenhuis.
- In veel gevallen moet uw kind de medicijnen die hij gebruikt ook innemen op de dag van de operatie. Soms moet hij met bepaalde medicijnen stoppen op de dag van de operatie of soms zelfs al eerder. De anesthesioloog spreekt dit met u af. De afspraken kunt u achterin deze folder (laten) aankruisen. Het is dan ook belangrijk dat u deze folder meeneemt naar uw afspraak op de PPO.
- Vaak vindt de anesthesioloog het nodig dat uw kind ongeveer één uur voor de operatie alvast begint met pijnmedicatie. Deze medicijnen, vaak een zetpil, werken preventief en zorgen ervoor dat pijn na de operatie sneller bestreden kan worden. Als uw kind wordt opgenomen in dagbehandeling, dan krijgt u een (zet)pil en instructies voor het gebruik ervan mee naar huis.

Nuchter

Uw kind moet voor de operatie 'nuchter' zijn om braken tijdens de operatie te voorkomen. 'Nuchter' zijn betekent dat uw kind niets meer mag eten en drinken voor de operatie. Hiervoor geldt de '8 - 6 - 4 - 2 regel'. Dit houdt het volgende in:

- Uw kind mag tot 8 uur voor de operatie alles eten en drinken.

- Daarna mag uw kind tot 6 uur voor de operatie (afhankelijk van zijn leeftijd) een flesvoeding, pap of 1 witte boterham zonder boter en met zoet beleg. Uw kind mag alles drinken met uitzondering van vruchtensappen met vruchtvlees (en alcohol). We noemen dit 'helder vloeibaar'.
- Tot 4 uur voor de ingreep mag u uw kind nog borstvoeding geven. Kinderen die flesvoeding krijgen mogen alleen nog 'helder vloeibaar' drinken, dat wil zeggen water, thee, limonade en vruchtensappen zonder vruchtvlees.
- Tot 2 uur voor de operatie mag uw kind alleen nog 'helder vloeibaar' drinken.
- **Vanaf 2 uur vóór de operatie mag uw kind niets meer eten en drinken.**

In het schema op de volgende pagina kunt u zien wanneer uw kind nog iets mag eten of drinken en vanaf wanneer uw kind 'nuchter' moet zijn voor de operatie.

Het is niet altijd duidelijk hoe laat uw kind precies aan de beurt is voor de operatie.

In de praktijk kunt u voor kinderen die geen borst- of flesvoeding meer krijgen de volgende regel aanhouden:

- Operatie voor 14.00 uur: 's morgens niet meer eten, maar wel helder vloeibaar drinken tot twee uur voor de operatie.
- Operatie na 14.00 uur: tot 08.00 uur een licht ontbijt en daarna alleen nog helder vloeibaar drinken tot twee uur voor de operatie.

Richtlijnen nuchter zijn op de dag van de operatie		
aantal uren voor de operatie	dit mag uw kind eten	dit mag uw kind drinken
tot 8 uur voor de operatie	alles	alles, behalve alcoholhoudende dranken
8 tot 6 uur voor de operatie	<ul style="list-style-type: none"> • 1 flesvoeding, of • 1 bordje pap, of • 1 boterham of cracker of beschuit zonder boter met jam 	water, thee, appelsap, heldere sportdrink, limonade, koffie zonder melk, koolzuurhoudende dranken
6 tot 2 uur voor de operatie	niets	water, thee, appelsap, heldere sportdrink, limonade, koffie zonder melk, koolzuurhoudende dranken
2 tot 0 uur voor de operatie	niets	niets, behalve wat uw kind van de verpleegkundige krijgt om medicijnen in te nemen
voor borstgevoede baby's: tot 4 uur voor de operatie	uw baby mag nog een borstvoeding	
Wanneer u niet weet hoe laat uw kind wordt geopereerd, houd dan het tijdstip van opname aan		

- Bovenstaand schema geldt niet voor uw kind: hij mag vanaf middernacht niets meer eten en drinken.
- Uw kind mag vanaf _____ uur niets meer eten en vanaf _____ uur niets meer drinken.
- Wanneer uw kind met spoed geopereerd wordt gelden afwijkende regels: de anesthesioloog bespreekt dit dan met u.

2.2 Tijdens de operatie

Met betrekking tot de anesthesie zijn de volgende punten van belang:

- In de operatiekamer ontmoet u de anesthesioloog die verantwoordelijk is voor de anesthesie tijdens de operatie. Dit kan een andere anesthesioloog zijn dan degene die u op de Polikliniek Pre-operatief Onderzoek heeft gezien.
- Tijdens de operatie bewaken wij onder andere het hartritme, de bloeddruk en de ademhaling van uw kind.
- Indien absoluut noodzakelijk krijgt uw kind (donor)bloed toegediend. Indien u hier bezwaar tegen heeft, bespreekt u dit dan met de anesthesioloog op de Polikliniek Pre-operatief Onderzoek.

2.3 Na de operatie

Na de operatie gaat uw kind enige tijd naar de uitslaapkamer, de Recovery. Daar mag u (één persoon) meteen weer bij uw kind aanwezig zijn. De medewerkers van de uitslaapkamer beoordelen in overleg met de anesthesioloog wanneer uw kind terug kan naar de verpleegafdeling waar uw kind is opgenomen.

3 Pijnbestrijding

3.1 Pijnmedicatie na de operatie

De anesthesioloog regelt de pijnbestrijding voor uw kind tijdens het verblijf op de uitslaapkamer en spreekt pijnmedicatie af voor de eerste 24 uur na de operatie.

Wanneer uw kind naar de afdeling gaat wordt de pijnmedicatie verder geregeld door de behandelend arts. Hij kan altijd overleggen met de anesthesioloog.

3.2 Pijnbestrijding na een operatie in dagbehandeling

Wanneer uw kind in dagbehandeling wordt geopereerd is het belangrijk om ervoor te zorgen dat u al paracetamol tabletten of zepillen in huis heeft. De verpleegkundige van de dagbehandeling geeft u bij ontslag uitleg over het gebruik daarvan. Soms krijgt u van de verpleegkundige aanvullende pijnmedicatie voor uw kind mee naar huis voor de eerste 24 uur na de operatie. Wanneer de behandelend arts of de anesthesioloog het noodzakelijk vindt dat uw kind langer dan 24 uur pijnmedicatie inneemt dan krijgt u een recept mee naar huis.

3.3 Pijnbestrijding wanneer uw kind is opgenomen

Na de operatie krijgt uw kind pijnmedicatie volgens een schema. Dat wordt gedaan om de pijn zoveel mogelijk te beperken. Het is dus heel belangrijk dat uw kind deze medicatie op de voorgeschreven tijden inneemt, ook al vindt uw kind dat de pijn op dat moment wel meevalt. Het vormt de basis voor een goede pijnbestrijding. Als de pijnstilling niet voldoende is, geeft u dit dan meteen aan zodat het schema aangepast kan worden.

3.4 Extra pijnmedicatie

Wanneer de pijn voor uw kind onaanvaardbaar is, schrijft de anesthesioloog of de kinderarts in overleg met u extra pijnmedicatie voor. Deze krijgt uw kind dan naast de pijnmedicatie die het op vaste tijden moet innemen. Dit kunnen tabletten of zetabletten zijn.

3.5 Andere vormen van pijnbestrijding

▣ *Pijnmedicatie via een PCA-systeem*

PCA is een afkorting van Patiënt geControleerde Analgesie. Het betekent dat uw kind als patiënt zelf de pijnmedicatie kan regelen via de aansluiting van het PCA-systeem op het infuus. Door middel van een druk op een knop kan uw kind zichzelf pijnmedicatie toedienen zodra de pijn opkomt.

De concentratie en de hoeveelheid zijn zo berekend dat het onmogelijk is dat uw kind zichzelf te veel toedient.

▣ *Pijnmedicatie via een continu infuus*

Ook kan de anesthesioloog in overleg met u besluiten tot een continu morfine-infuus. Via een elektronisch instelbare infuuspomp krijgt uw kind dan continu morfine toegediend.

Wanneer uw kind een van de hierboven besproken vormen van bestrijding krijgt komt een gespecialiseerde pijnverpleegkundige elke dag bij uw kind langs.

Zij controleert het toedieningssysteem en informeert naar de pijn met behulp van een 'pijnmeetlatje'.

3.6 Tijdsduur van de pijnmedicatie

Uw kind krijgt meestal tot en met de tweede dag na de operatie de voorgeschreven pijnmedicatie. Hierna is de pijn meestal niet meer zo hevig als in de eerste twee dagen. Deze medicatie wordt dan langzaam afgebouwd en er wordt gestart met andere pijnstillers. Er wordt steeds overlegd met u, en indien mogelijk met uw kind, of hij nog pijnmedicatie nodig heeft.

3.7 Pijnmeting

De verpleegkundige op de afdeling vraagt uw kind regelmatig hoe het met de pijn is. Uw kind kan dit, afhankelijk van zijn leeftijd, aangeven met behulp van een 'pijnmeetlatje'.

De verpleegkundige zal uw kind vragen of het een schuifje wil verplaatsen op een lijn met 'gezichtjes' die 'geen pijn' tot 'ergst denkbare pijn' uitdrukken. Met behulp van het schuifje kan uw kind zelf aangeven hoe het de pijn op dat moment ervaart.

Belangrijk

Wij doen er alles aan om de pijn zoveel mogelijk te behandelen, zodat deze voor uw kind aanvaardbaar is. De pijn mag geen belemmering zijn voor doorademen, ophoesten en bewegen.

De verpleegkundigen en de arts vragen daar regelmatig naar. Het is daarom belangrijk dat uw kind aan hen laat weten hoe het met de pijn is en of de pijnmedicatie goed helpt. U kunt als ouder dit ook zelf aangeven bij de verpleegkundige of de arts. Hierdoor kan de pijnmedicatie, als dat nodig is, op tijd worden aangepast. Hoe langer uw kind wacht met het melden van de pijn, hoe moeilijker het is de pijn te bestrijden.

4 Herstel

Na de algehele anesthesie kan uw kind last hebben van misselijkheid en braken. Uw kind kan hiervoor medicatie krijgen. Over klachten als keelpijn en heesheid hoeft u zich niet ongerust te maken. Deze klachten verdwijnen na één of twee dagen vanzelf. Als uw kind naast de narcose ook een regionale anesthesie heeft gehad waarbij alleen de arm is verdoofd, dient hij de eerste dag na de operatie extra voorzichtig te zijn. Het kan zijn dat het gevoel in de arm nog niet helemaal is teruggekeerd.

In dat geval moet uw kind zijn arm tijdens de eerste dag bij voorkeur in een draagdoek, een mitella, dragen. Probeer te voorkomen dat uw kind 's nachts op zijn arm ligt.

Klacht of opmerking

Wij doen er alles aan uw bezoek aan ons ziekenhuis zo goed mogelijk te laten verlopen. Het kan echter voorkomen dat u niet tevreden bent. Wij raden u aan uw opmerkingen of klachten direct te bespreken met de betrokkene(n) of de leidinggevende van onze afdeling. Andere mogelijkheden vindt u in de folder 'Klacht of opmerking?'. Deze folder is verkrijgbaar op de afdeling, bij het Voorlichtingscentrum of via www.olvg.nl.

Vragen

Als u na het lezen van deze folder nog vragen heeft over anesthesie of pijnbestrijding na de operatie, dan kunt u in contact opnemen met de Polikliniek Pre-operatief Onderzoek.

Voorbeeld van een pijnmeetlatje

Zij zijn bereikbaar van maandag tot en met vrijdag van 8.30 tot 12.00 uur en van 13.00 tot 16.00 uur via telefoon (020) 599 25 12.

U kunt uw vragen ook opschrijven onderaan de laatste pagina, zodat u ze kunt stellen aan de anesthesioloog tijdens het spreekuur.

Belangrijke telefoonnummers

PPO Oosterpark	(020) 599 25 12
Spoedeisende Hulp	(020) 599 30 16
OLVG algemeen	(020) 599 91 11
Voorlichtingscentrum	(020) 599 25 55

Ruimte voor aantekeningen

onze lieve vrouwe gasthuis
amsterdam

- locatie oosterpark
oosterpark 9
- locatie prinsengracht
prinsengracht 769

postadres
postbus 95500
1090 hm amsterdam

telefoonnummer
(020) 599 91 11

website
www.olvg.nl

algemene voorwaarden
op behandelingen in het olvg
zijn de algemene voorwaarden
van het olvg van toepassing
zie www.olvg.nl

Redactie en uitgave
Communicatie en Patiëntenvoorlichting
november 2009/anesthesiologie/ok/004426-2/301-316